

31. januar 2008

Sprogbrug og terrorbekæmpelse

Terrorister kæmper ikke blot en voldelig kamp, men også en kamp om ord – om et bestemt syn på verden. Ekstremisme og terror bekæmpes derfor ikke alene med traditionelle politimæssige metoder. Myndighederne kan, gennem målrettet kommunikation, medvirke til at modgå terroristers propaganda, der forsøger at skildre terroren som en retmæssig kamp for alle muslimer.

Omvendt kan myndigheder ved uheldig sprogbrug være med til at styrke terrorgruppers retorik og politiske budskab. Brug af begreber som "krig mod terror" og "korstog" kan være med til at styrke ekstremisternes verdenssyn. Det forhold, at vestlige myndigheder tidligere har brugt ordet korstog om terrorbekæmpelsen bruges af militante islamister til at "påvise", at der er tale om en religionskrig mellem "Vesten" og alle muslimer.

Terrorgrupper, som fx al-Qaida, benytter sig ofte af sproglige virkemidler i forsøget på at vinde folkelig opbakning i muslimske samfund rundt omkring i verden.

Kernen i mange terrorgruppers budskab er, at muslimer konstant undertrykkes og ydmyges. I deres sprogbrug opstiller de et forsimplet verdenssyn, der er anti-vestligt, og som ser en sammensværgelse mod islam. Formålet er at skabe en polarisering mellem muslimer og resten af verden, som kan bruges til at retfærdiggøre vold i islams navn.

Myndighederne kan i deres budskaber derfor så vidt muligt anvende en sprogbrug, der er bred tilslutning til, for derved at understrege, at kun et meget lille mindretal blandt verdens muslimer er ekstremister.

CTA anbefaler, at man i kommunikation om terror og ekstremisme så vidt muligt undgår religiøse referencer og f.eks. at tale om "muslimer" som om der var tale om én befolkningsgruppe. Dette kan blot medvirke til øget polarisering og derved til at bekræfte ekstremisternes forsimplede

verdenssyn, hvor Vesten fremstilles som fjendtlig over for alle, der følger islam.

Brugen af begrebet "*jihad*" er et eksempel på, hvorfor man bør undgå, at anvende religiøse begreber i sin kommunikation. Begrebet "*jihad*" underlægges mange forskellige fortolkninger blandt muslimer. Anvendelsen af begrebet kan både være med til at forvirre budskabet og endda medvirke til at stigmatisere en bred gruppe af muslimer. Man risikerer nemlig at bidrage til opfattelsen af, at alle muslimer accepterer ekstremisternes fortolkning, hvor væbnet jihad – terror – er en religiøs pligt for muslimer. I realiteten opfatter de fleste muslimer ikke jihad som en voldelig pligt, men snarere som en stræben efter at være en god muslim.

På samme måde forholder det sig ved religiøst afledte begreber som f.eks. "hellig krig", "hellige krigere", "mujahideenere", "martyrer" mv. CTA anbefaler, at man undlader at benytte disse begreber for at undgå at bidrage til den form for religiøs legitimering, som ekstremisterne tilstræber.

Langt bedre er det nøgternt at beskrive voldelige ekstremisters handlinger som det, de ret beset er – nemlig kriminelle handlinger. Terrorhandlinger bliver derved afkoblet fra ekstremisternes argument om, at rettroende muslimer bør udøve vold som et led i deres religiøse pligt.

I praksis er ord, der henviser til den konkrete, kriminelle aktivitet derfor gode at bruge. Det gælder ord som *terrorist*, *ekstremist*, *militant* og *voldelig*.

Som appendiks følger en oversigt over centrale begreber og forslag til hensigtsmæssig brug.

Terrorisme

- **Terrorisme er ikke en ideologi, men derimod et voldeligt middel til at opnå et politisk mål**
- **Det kan være nødvendigt at præcisere terrorisme-begrebet ved at beskrive, hvilken ideologisk ramme terrorisme udføres inden for. Men 'islamistisk terror' frem for blot 'terror' bidrager ikke altid til nogen forklaring af fænomenet.**

Baggrund: Den danske definition på terrorisme er beskrevet i straffelovens §114. Kort sagt er terrorisme defineret som forskellige handlinger, der enten har til formål at skræmme en befolkning, at tvinge myndigheder til at skifte kurs eller at destabilisere grundlæggende strukturer.

Vejledende brug: Terrorisme er ikke en ideologi, men et uacceptabelt og voldeligt middel til at opnå et bestemt politisk mål.

For at præcisere, hvilke type ideologiske overbevisninger, der ligger til grund for en terrorhandling, og for at være i stand til at bekæmpe terroren effektivt, kan det i nogle tilfælde være nyttigt at skelne mellem, om der er tale om eksempelvis islamistisk transnational terrorisme eller om separatistisk nationalistisk terrorisme.

For at undgå at stigmatisere muslimske befolkningsgrupper anbefaler CTA, at man altid overvejer, i hvor høj grad det bidrager til sammenhængen at bruge religiøst afledte termer i beskrivelsen af terror (som fx *islamistisk*).

CTA anbefaler, at ordet *terrorist* anvendes til at beskrive personer, som udøver terror og *militant ekstremist* til at beskrive personer, som aktivt støtter terror, men som ikke selv udøver terror.

Islamisme

- ***Islamisme* er en politisk ideologi**
- **Der bør skelnes klart mellem *islam* og *islamisme***
- **Islamismen indbefatter ikke nødvendigvis et voldeligt aspekt – CTA anbefaler derfor at bruge begrebet *militante islamister* om personer, som aktivt støtter terrorisme**

Baggrund: Begrebet *islamisme* dækker over en politisk ideologi, hvor religiøse begreber anvendes til at understøtte politiske budskaber.

Islamismen er ofte kendetegnet ved at have som mål at indføre kalifatet, som refererer til styreformen umiddelbart efter profeten Muhammeds død. Der er dog stor uenighed om, hvordan kalifatet indføres, og om det skal være gennem en langsigtet og fredelig omvendelse eller gennem en kortsigtet og voldelig proces.

De militante islamister, som mener, at en islamisk stat skal indføres med vold, retfærdiggør sig med, at det er en religiøs pligt at forsvare sig mod 'de vantro', som i deres øjne har angrebet islam med bl.a. vestlige værdier.

Vejledende brug: Der er meget stor forskel på at betegne noget som *islamistisk terrorisme* og som *islamisk terrorisme*.

Ved at benytte ordet islamisme i stedet for islam, påpeges den politiske karakter af islamisternes budskaber samtidig med, at man undgår at stigmatisere muslimske befolkningsgrupper ved automatisk at kæde deres tro sammen med terror.

Der er ingen entydig sammenhæng mellem islamisme og terrorisme, idet langt de fleste islamister ikke bruger vold som middel til at opnå de politiske mål.

Brugen af islamisme-begrebet kan være problematisk, da der for den almindelige borger – som evt. har begrænset kendskab til islam – kan herske forvirring om forskellen mellem islam og islamisme. Derfor kan det være en fordel at begrænse brugen af begrebet, selvom islamisme er at foretrække frem for begreber såsom salafisme og wahhabisme.

Jihad

- **CTA anbefaler, at man så vidt muligt undgår at anvende begreberne *jihad*, *jihadist* eller *hellige krigere***
- ***Jihad* er et komplekst begreb og har flere betydninger. Ved at anvende ordet *jihad* kan man indirekte være med til at bekræfte terroristernes handling som en religiøs pligt**

Baggrund: Jihad betegnes i den offentlige debat ofte som hellig krig, men betyder på arabisk stræben, hvilket kan forstås som en åndelig stræben efter at være en god muslim. Dette kaldes nogle gange *den store jihad*. Jihad kan også udlægges som at forsvare sig mod det onde i bred forstand – herunder gennem voldelige midler, hvilket nogle gange kaldes *den lille jihad*.

Blandt islamiske lærde, imamer og islamister er der uenighed om, hvorvidt jihad skal forstås som en stræben efter at være en god muslim, herunder gennem forkyndelse af islam, også kaldet *dawa*, eller hvorvidt jihad er en legitim begrundelse for anvendelse af vold (og i givet fald hvornår og mod hvem).

Ifølge de militante islamisters fortolkning er jihad en individuel pligt, der retfærdiggør brugen af vold med begrundelse om, at det muslimske fællesskab angribes af bl.a. Vesten.

Vejledende brug: Jihad er et problematisk begreb at benytte i myndighedernes kommunikation pga. af uenigheden om definitionen.

En anvendelse af jihad eller afledte former af jihad så som jihadister, mujahideen eller hellige krigere kan derfor være med til indirekte at bekræfte terroristernes opfattelse af, at der findes legitime, religiøse begrundelser for terror.

Fundamentalisme

- **CTA anbefaler, at man ikke benytter begrebet *fundamentalisme* i debatten om terror**
- ***Fundamentalisme* dækker ikke de politiske og voldelige aspekter, som altid er forbundet med en terrorhandling**

Baggrund: Fundamentalisme refererer til det at være bogstavtro – primært i forhold til trosspørgsmål.

Fundamentalisme kan referere til alle religioner og indbefatter ikke en politisk dagsorden, som er særligt kendetegnende for islamistiske grupper.

Koranen bliver af muslimer forstået som Guds ord, der blev modtaget af Profeten Mohammed i år 610-632. Det betyder, at muslimer ikke kan stille spørgsmålstejn ved det skrevne ord i Koranen. Set i det lys, kan alle muslimer principielt betegnes som bogstavtro eller fundamentalister.

Vejledende brug: Fundamentalisme er ikke synonymt med militant islamisme/terror. CTA anbefaler, at man undgår at bruge begrebet, da det kan virke polariserende for almindelige muslimer at sammenkæde fundamentalisme med negative fænomener som terror.

Radikalisering

- **Radikalisering** betegner en proces, hvor en person i stigende grad accepterer politisk motiveret vold
- **At være radikaliseret betyder ikke automatisk, at man er eller vil blive terrorist**

Baggrund: CTA definerer radikalisering som en proces, hvori en person i stigende grad accepterer anvendelse af udemokratiske eller voldelige midler i et forsøg på at opnå et bestemt politisk mål.

Radikalisering kan betegne en proces inden for alle former for ekstremistiske miljøer, f.eks. blandt højre- og venstreekstremister, militante dyresagsaktivister mv.

I de senere år er der set mange eksempler på 'hjemmedyrkede' islamistiske ekstremister, dvs. personer født og opvokset i Vesten, der har gennemgået en radikaliseringsproces og vendt sig mod det omgivende samfund.

Motivationsfaktorer for at tilslutte sig radikale islamistiske budskaber er ofte mange og komplekse. Det kan være sociale og kulturelle forhold, så som identitetsproblemer, afstandstagen til forældrenes liv mv.

Vejledende brug: Begrebet beskriver en stigende afstandstagen i forhold til det omgivende samfund, men ikke nødvendigvis en uundgåelig udvikling mod terrorisme. Radikalisering er imidlertid først et problem i terrorbekæmpelsesøjemed, når det udvikler sig til militarisering.

Det er vigtigt ikke at sætte lighedstegn mellem radikalisering og hvad der blot kan være et almindeligt valg af en mere konservativ, religiøs livsstil.

Salafisme og wahabisme

- **CTA anbefaler, at man så vidt muligt undgår at anvende begreberne *salafisme* eller *wahabisme* i terrorsammenhæng, da disse begreber kan have flere betydninger**
- **Hvis det er nødvendigt at beskrive den ideologiske baggrund nærmere, anbefaler CTA, at man, i mangel af bedre ord, anvender *islamisme* eller – når relevant – *militant islamisme***

Baggrund: Salafisme og wahabisme er ideologiske retninger inden for islamismen.

Især efter terrorangrebene den 11. september 2001 er salafisme blevet benyttet til at betegne en lang række grupperinger. Fælles for disse er, at de står for en sunni-muslimsk ideologi, der ofte - men ikke altid - er militant.

De, der i dag betegner sig som salafister, mener, at man skal genfinde den sande islam ved at praktisere religionen, som den blev det i det 7. århundrede. Salafister accepterer ikke senere fortolkninger eller udvikling af islam og afviser det som negativ fornyelse og flergudsdyrkelse. Visse terrorister benytter salafisme som begreb for at retfærdiggøre brugen af vold, mens andre salafister afviser en militant tolkning.

Ligeledes betegnes visse ekstremister til tider som wahabitter. Wahabisme er en ideologi, som refererer til en politisk/religiøs alliance i 1700-tallets Saudi Arabien. Den lagde fundamentet for magtfordelingen mellem den kongelige familien og de islamiske religiøse lærde. De ekstremistiske bevægelser dog har oftest ingen relation til det saudiske styre og står endda i opposition til kongefamilien og særligt dens magt over de religiøse lærde.

Vejledende brug: Salafisme og wahabisme kan være problematiske begreber at benytte i den offentlige debat, da der er stor uenighed om forståelsen af begreberne.

CTA anbefaler derfor at anvende islamisme og militant islamisme frem for salafisme og wahabisme, når det er nødvendigt at inddrage den nærmere ideologiske baggrund for bestemte situationer.